

CAPITOLUL III

Din presa vremii...

Sentimentul patriotic în muzica românească

Locul și rolul muzicii în ansamblul mijloacelor de educație multilaterală a maselor izvorăște din adâncă expresivitate a limbajului artei sonore, capabilă să surprindă vigoarea și ascuțimea actualității socialiste a țării care a stat și va sta în permanenta atenție a omului de artă autentic, mai presus de capriciile convențiilor gramatical-stilistice. Artistul care vibrează la unison cu semenii săi caută și găsește imaginea potrivită ce poate să redea marile probleme ale epocii sale, să exprime întreaga bucurie a țării în momentele festive, să releve aspecte inedite și dimensiuni noi ale unui larg cerc de valori. Asemenea imagini sunt mărturia unor preocupări mature și chibzuite care demonstrează plener posibilitățile sporite de afirmare a gândirii muzicale contemporane românești.

Din multitudinea de motive tematice care au înaripat și înaripează imaginația compozitorilor, sentimentul patriotic ocupă un loc de seamă și stă la baza expresivității particulare a muzicii românești. Această particulare inimitabilă, caracteristică geniului creator al poporului nostru, a fost supusă, de-a lungul veacurilor, unui viu proces de înnoire determinat de evoluția spirituală a societății. Timbrul inedit al muzicii noastre din trecut exprimă plener setea de libertate a poporului, dârzenia și eroismul, noblețea sufletească a acestuia. Estetica din prima jumătate a acestui secol afirmat, prin contribuțiile lui George Breazu și Constantin Brăiloiu, principii superioare de creație care preconizau ”întoarcerea la melodia patriei” ori subliniau valorile perene ale folclorului, în care ”sunt cuprinse motive de viață sufletească ce relevă și disting umanitatea specifică a poporului român.”

De-a lungul evoluției culturii noastre muzicale, sentimentul patriotic s-a dovedit apt să reprezinte o flacără mereu vie și seducătoare. Aspirațiile spre o creație umanistă, sinteza între coordonatele naționale și cele universale, cristalizarea unei platforme estetice originale și elevate vorbesc lămurit, de mai bine de o sută de ani,

despre putința de înnoire a muzicii românești prin revitalizarea tezaurului folcloric.

Impulsurile din afară primite în trecut ca și azi au fost receptate într-o viziune proprie, originală. Nu întâmplător George Enescu, după compunerea celei de-a III-a Sonate pentru pian și vioară ”în caracter popular românesc”, afirma: ”Am așteptat să se facă în mine fuziunea modului de exprimare românesc esențialmente rapsodic, cu natura mea de simfonist înăscut. Mi-a trebuit o lungă perioadă de asimilare organică, înainte să ajung să conciliesc, cât mai armonios posibil, aceste două genuri incompatibile în aparență.”

În zilele noastre ca și în trecut, tensiunea marilor elaborări continuă să fie determinată de imbolduri literare, de peisajul atrăgător al patriei, de virtuțile unor simboluri dramatice, de visurile înaripate ale omului de azi, de ceea ce numim pe scurt actualitatea socialistă a țării. Cine parcurge opera muzicală a epocii socialiste rămâne profund impresionat de permanența reluării unor motive fundamentale de inspirație, ce sunt reevaluate din unghiuri stilistice și conceptuale. Statornicia aceasta izvorăște din realitatea acută a țării, aparține unor militanți care cântă patriei imnul erei de azi și al celei viitoare.

Simbolurile care reprezintă leit-motivele sentimentelor și ideilor patriotice în creația muzicală românească, constituie nu numai punctul de pornire al imaginilor sonore ci, în primul rând, chintesența lor extrasă dintr-un polivalent conținut de viață. Genurile scurte sunt ilustrate prin activitatea creatorilor aparținând tuturor generațiilor, cele mai valoroase lucrări impunându-se atenției prin substanța și profunzimea elaborărilor, prin generozitatea sentimentelor și ideilor, prin măiestria sentimentelor și ideilor, prin măiestria tratării melosului de obârșie populară sau conceput în spiritul popular. Aici laboratorul creației contemporane dispune de ilustre modele, de o glorioasă tradiție care accentuează ascensiunea neîntreruptă a culturii românești, unitară în esența ei.

Creația enesciană și a contemporanilor săi în domeniul suitei, uverturii, rapsodiei, poemului, simfoniei, operei afirmă valori spirituale autohtone care au găsit un puternic ecou în conști-

ința maselor, impunându-se prin fiorul pe care îl degajă, prin prospețime și originalitate. Acest patrimoniu nu a pălit în zilele noastre ci, dimpotrivă, a aprins imaginația compozitorilor, prefigurând lucrări străbătute de un autentic specific național.

Creația simfonică și camerală, concepută fie în spiritul marii tradiții, fie pe baza unui nou registru tehnic-expresiv, reia – parțial sau total – contactul cu pământul natal, creatorii realizând astfel fuziunea dintre arta profesionistă și cea folclorică, definindu-și timbrul vocii lor distincte atât în perimetrul național, cât și în cel internațional. Realitatea sonoră a unor asemenea lucrări nu a fost redusă numai la aspectele de tehnică, la conceptul restrictiv experimental, la incoerență și scheme reci care se transformă într-o adevărată tortură a minții. Ideea de conținut și concretizarea ei artistică reclamă acel raport logic între sens și imagine, aceasta fiind una dintre problemele fundamentale ale esteticii contemporane. Dinamica permanentă a evoluțiilor stilistice, necunoscută în trecut, corespunde năzuinței fierbinți a fiecărui creator de a surprinde, în opere durabile, adevărurile vieții, exprimate printr-o superioară concepție artistică.

Din peisajul recent al creației muzicale românești se desprinde concluzia majoră, de ansamblu, care joacă rolul unui factor comun, caracteristic tuturor genurilor muzicale: sentimentul patriotic este cântat pe mai multe voci, de la opera "Decebal" sau "Elegia pontică", la ființa noastră istorică de azi. Dominanta preocupărilor de azi poartă acea încărcătură emoțională izvorâtă din sentimentul civic, militant și patriotic pe care o putem exprima simbolic prin realism și angajare sau adevărul marilor năzuință ale contemporaneității.

O asemenea muzică este vital necesară publicului de acum și de mâine, pentru că ea exprimă destinul României de azi, coordonatele acestui timp istoric, sensurile propriei noastre existențe, lapidar formulate în versul "Să urce națiunea spre comunism în zbor."

Sentimentul și ideea patriotică astfel concepute, devin expresie a omeniei noastre, a frumosului și echilibrului, a înțelepciunii și cutezanței, a mesajului coexistenței pașnice. Opțiunea față de pre-

zentul socialist, pentru acei compozitori care sesizează coordonatele timpului istoric, reprezintă însăși esența actualității țării. Capacitatea selectivă dovedită de poporul nostru de-a lungul întregii sale istorii va așeza asemenea permanenței spirituale în rândul mării continuități naționale. Recenta creație de cântece patriotice se înscrie în rândul faptelor izvorâte din seva nesecată a vieții, zugrăvită cu generozitate în domeniul atât de sensibil al artei muzicale.

Creatorii noștri nu au respins impulsurile venite din afară, dar au știut să le filtreze, să le selecteze în măsura în care ele au corespuns propriilor lor idealuri și credințe. Pe această cale s-au afirmat nestânjenit toate talentele din rândurile compozitorilor români și ale naționalităților conlocuitoare și, de asemenea, s-a afirmat școala interpretativă românească care, de la sfârșitul secolului trecut și până azi, a urcat pe treptele celei mai înalte glorie artistice.

Noul univers al muzicii contemporane românești, aspirația spre o artă elevată care să fixeze în memorie semnificații grăitoare ale patriotismului de azi asemenea baladelor și legendelor despre Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Avram Iancu vor străluci în concertul sonor al Europei și umanității.

Petre BRÂNCUȘI
Rectorul Conservatorului "Ciprian Porumbescu"
(Articol apărut în "Contemporanul" din 29 iunie 1972)

Muzica – artă a atitudinii

Arta muzicală – ca domeniu aparte al spiritualității – a exprimat de-a lungul evoluției sale milenare, marile probleme ale umanității într-o uimitoare varietate de genuri și maniere stilistice.

Spiritele nobile și fecunde, sensibile și originale, creatori de geniu au gândit arta și din interiorul ei, cu uneltele proprii compozitorului, luminându-i sensurile, mesajul, din cele mai felurite unghiuri. Coordonatele estetice fundamentale ale artei muzicale s-au aflat într-un permanent raport de paralelitate și atunci când creatorii au abordat teme istorice sau și-au propus să se inspire din natură și atunci când, în trecut, au redat gândurile și aspirațiile celor mulți și obidiți.

Epocile cele mai frământate ale istoriei omenirii au inspirat o întinsă parte a creației muzicale, compozitorii simțindu-se legați, cu toată ființa lor, de destinul răscolitor al poporului pe care îl reprezentau. Dincolo de stilul sau maniera componistică, asemenea opere exprimă imaginea realistă a societății, creația muzicală definindu-se ca artă a atitudinii față de viață și consacrată vieții. Ideile și aspirațiile superioare care au înnobilit ființa umană au fecundat opere memorabile prin autenticitatea lor, cum sunt cele rămase de la Mozart, Beethoven, Wagner, Mussorgski, Chopin, Enescu.

Aria tematică a creației muzicale – ca artă a atitudinii – a avut și are un câmp nelimitat de referințe. Numai spiritele simplificatoare sau ignorante mai pot formula teze care nu țin seama de particularitățile artei, de caracterul nuanțat al exprimării prin sunete. Conceptul larg, viziunea complexă asupra muzicii ca artă a atitudinii pot fi definite prin prisma raporturilor creatorilor cu comandamentele fundamentale ale luptei sociale, prin pasiunea pentru nou, actual și frumos, prin simțul observației uimitoare asupra mediului înconjurător, asupra muzicii ca artă a atitudinii pot fi de-

finite prin prisma raporturilor creatorilor cu comandamentele fundamentale ale luptei sociale, prin pasiunea pentru nou, actual și frumos, prin simțul observației asupra mediului înconjurător, asupra problematicii civice, aparent prozaice. O asemenea atitudine este comună creatorului de simfonii, de opere, dar și compozitorului de muzică ușoară, care refuză banalul, simplismul, rapida perisabilitate.

Talentele adevărate și inteligențele scilpitoare au surprins în forme sintetice, esențializate, mișcarea de idei a timpului lor care a frământat mintea omului în lupta cu vicisitudinile vremii, tinzând spre idealul de progres și fericire.

Modele de inegalabilă frumusețe întâlnim în literatura muzicală populară. Remarcabilul monument Miorița, a cărui vârstă nu o mai măsurăm, a dobândit înfățișarea unei pagini muzicale geniale în varianta lui Paul Constantinescu. Pasiunea și plăcerea de a descoperi frumosul, cu splendorile care îl însoțesc, l-au călăuzit pe același compozitor în realizarea bijuteriilor corale, unice în felul lor, Doină și joc sau Se ceartă cucul cu corbul. Arta aceasta este un minereu prețios, extras dintr-un polivalent conținut de viață, reprezintă o imensă investiție de imaginație și efort creator, de dragoste nețărmurită pentru comorile artistice nepieritoare ale folclorului. Iată de ce și timbrul vocii lui Paul Constantinescu este atât de distinct în muzica noastră.

Sensibilitatea particulară a neuitatei Maria Tănase a fost dublată de aceeași pasiune și plăcere pentru redarea frumosului din cântecul popular. Maria Tănase a descoperit apa limpede a izvorului mereu cristalin al cântecului autentic, pe care l-a recreat într-o unică modalitate interpretativă. George Folescu, întrebat de ce nu continuă imprimarea cântecelor populare, care erau așteptate de iubitorii genului, a răspuns: ”După ivirea interpretei ideale a muzicii noastre populare, Maria Tănase, cred că misiunea mea s-a încheiat. S-o ascultăm numai pe ea și, încântați de cum le zice, să ne regăsim în albia sufletului românesc.”

Poetica și câmpul metaforei sonore au fost considerabil lărgite în creația lui George Enescu. El a redescoperit și valorificat

sentimentul dorului și al naturii, al peisajului natal, murmurul frunzei și al izvoarelor, ecoul buciurilor și doina păstorilor. Le-a turnat în formele complexe ale operei vieții sale, Oedip, în Sonata a III-a pentru pian și vioară ”în caracter popular românesc”, în Impresii din copilărie și Suita sătească.

Sensurile etice și estetice ale creației muzicale de azi, definite într-un concept larg și fundamental ideologic, stimulate de climatul fertil și de profunda stimă pentru talentele autentice, au ca suprem scop înnobilarea morală a ființei umane. În acest context, muzica nu mai poate fi neutră în înfățișarea vieții, creatorul nu se mai poate opri doar la aspectele periferice ale existenței sau la exprimarea unor adevăruri neasimilate. Creația muzicală – ca artă a atitudinii – atunci când este realizată de artiști tribuni, trezește un puternic interes în conștiința maselor și un ecou care poate deveni peren și prefigura viitorul.

Arta muzicală contemporană românească înregistrează o veritabilă noutate în galeria sonoră universală prin forța mesajului pe care îl exprimă în formele cele mai diverse, prin modalitățile particulare de structurare a materiei sonore ce are numeroase puncte de contact cu spiritualitatea specifică poporului nostru.

Criza pe care o semnaleză tot mai mulți teoreticieni de peste hotare în domeniul structurilor, în planul tehnic și al ideilor, va putea fi evitată prin reelaborarea firescului expresiei muzicale, raportată la o anume identitate estetică. Cu siguranță, prejudecățile nu vor mai stânjeni actul creației. Nici în trecut și nici azi, compozitorii noștri nu s-au dezis de crezul lor în marea forță de înrăurire a muzicii, de modelare a conștiințelor. Coordonatele sociale și educative ale creației muzicale se conjugă plenar cu nevoia acută de comunicare, de transmitere a unui mesaj prin mijloace specifice. Este însăși rațiunea de a fi a muzicii ca artă de atitudine.

Petre BRÂNCUȘI

(Articol apărut în ”Scântea”, miercuri 7 februarie 1973)

Creația muzicală contemporană – act lucid și angajat

În ultimii ani, sub impulsul stimulator al documentelor de partid, s-a întreprins o vastă și multilaterală activitate de sistematizare teoretică a fenomenului creației artistice, fenomen ce se înscrie printre cele mai complexe și polyvalente activități intelectuale, exercitând o imensă înrăurire asupra societății.

Complexul de valori spirituale făurite de muzicienii noștri în era civilizației socialiste reprezintă o imensă avuție care exprimă, lucid și angajat aspirațiile nobile ale poporului român, sensibilitatea și particularitățile inimitabile ale personalității sale. În ciuda unor mentalități anacronice, a modelelor cu tentă exclusivistă, a devenit limpede pentru oricare slujitor al muzicii că problematica generală a culturii și creației artistice de valoare, evoluția lor în socialism se pot întemeia numai pe concepția materialist-dialectică despre lume, ce îi luminează sensurile, țelurile însuflețitoare.

Caracterul inedit și angajat al artei noastre muzicale a fost surprins cu clarviziune de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu: "Ceea ce conferă prestigiu și autoritate muzicii noastre în ochii celorlalte națiuni, ceea ce face să-i sporească valoarea pe plan internațional este nu imitarea sau copierea unor curente sau școli – la modă – în străinătate, ci exprimarea fidelă a personalității psihice și morale a poporului nostru, a caracteristicilor sale sufletești, a țelurilor supreme, cărora își consacră elanul și forțele creatoare."

Evoluția creației românești contemporane, în pofida unor oscilații și pendulări mimetice păgubitoare, dezvăluie efortul și tensiunea intelectuală, bogăția și noutatea mesajului, zbuciumul plămădit de noul prototip uman care se naște, perspectiva spre care tinde națiunea noastră aflată în permanent proces de progres.

Forajul pe care muzicianul de azi este chemat să-l facă în interiorul proceselor psihice, în straturile adânci ale spiritualității umane, nu este o ambiție derizorie, un simplu exercițiu de dexteritate. El izvorăște din setea de adevăr a creatorului autentic, al cărui glas se aude răspicat în numele dreptății și al lucidității. Atelierul să-răcăcios, împodobit numai cu combinații criptice, nu trebuie să intimideze, să împiedice depistarea valorilor de nonvalori, talentului de nontalent.

Pascal Bentoiu, în originala sa lucrare "Imagine și sens", se declară împotriva jocului gratuit de sunete, a sistemelor închise, aderând fără rezerve la acele postulate care proclamă luciditatea în artă: "Numai cel care a dispus să-și asume această responsabilitate poate atinge prin muncă și perseverență calitatea de artist. El nu-și poate preschimba rolul în acela de investigator obiectiv al materiei sonore, de maestru de ceremonii al hazardului, de provocator profesionist sau de clovn-amator fără a decade din însăși calitatea de artist."

Explozia de talente și lucrări, de stiluri și maniere componistice, evoluția spectaculoasă, cu ecouri particulare, originale în peisajul contradictoriu al problematicii muzicale a secolului XX, are la bază specificul aparte al postulatelor umaniste, precum și ethosul unei culturi milenare care a avut darul să fertilizeze lucrări străbătute de o încărcătură emoțională ardentă. Motivul folcloric generalizat, vechile straturi folclorice, filoanele încă puțin explorate reprezintă o excelentă premisă pentru o nouă amplificare a perimetrului de manifestare liberă, neîngrădită, a talentelor noastre componistice. Dinamica schimbărilor petrecute în substanța discursului muzical se proiectează asupra tuturor genurilor care devin elastice, nuanțate, punând mai puternic în relief registrul amplu al modalităților care se oferă compozitorilor.

Concepția creatoare matură și înaltul profesionalism se relevă în raportul firesc dintre idee și expresie, în domeniul virtuozității instrumentale, al scriiturii elevate, al profunzimii și originalității, al maximei clarități. Materialul muzical operant conține o multitudine de valențe apte să permită o complexă dezvoltare.

Diversele modalități prin care creatorii realizează expresia finită de articulare a formei exprimă resursele regeneratoare de noi întru chipări ale poeziei și metaforei sonore.

Valoarea experienței noastre naționale, evidentă în lucrări simfonice, concertante, camerale sau în cele destinate teatrului muzical se proiectează prin trainice legături în sfera socialului. Mișcarea muzicală a fost puternic influențată de apariția unor monumentale lucrări vocal-simfonice, de miraculoasa interpretare la care se situează corul "Madrigal", de inițierea unor concursuri și festivaluri muzicale județene, de performanțele unor virtuozii soliști vocali sau instrumentali pregătiți în școala românească. Spectacolele și concertele publice concentrează mari grupări de public care își exprimă cultul și adorația față de muzica adevărată, clară și frumoasă, modernă, izvorâtă din setea de perfecțiune a creatorului.

Cu precădere în viața noastră muzicală se impune o nouă atitudine față de problemele muzicii românești. Publicul de azi nu este o categorie amorfă, un auditoriu pasiv. Încă de pe vremea lui D.G. Kiriac, auditoriul constituia o realitate socială și culturală, căreia clarvăzătorul animator îi acorda o atenție specială. De aceea creația sa a devenit un bun propriu al auditoriului, al ascultătorilor de pretutindeni. Atunci fenomenul acesta a fost considerat un indiciu al progresului, un simptom al maturizării școlii naționale de compoziție. De multe sute de ani a fost demonstrată predilecția poporului nostru de a cânta și a asculta muzică, a cărei natură socială – după studii îndelungate – nu o mai contestă nimeni. Muzica astăzi nu mai reprezintă o noțiune cețoasă, compozitorului sau interpretul nu oficiază inconștienți magia actului creator. Punctul de vedere al creatorului în raporturile cu publicul este exprimat printr-o ideologie clară, ideologie care a devenit a întregii societăți românești contemporane.

Valoarea socială și națională a culturii noastre muzicale favorizează o oportună confruntare cu principalele direcții spre care tinde muzica universală contemporană, supusă atâtor metamorfozări cum niciodată nu a cunoscut civilizația umană.

Formele brutale, stranii, ostentative provoacă fenomene de involuție, nemaifăcând posibilă decât cu greu distingerea artei de prefabricate, ierarhizarea justă a valorilor. Există suficiente ecouri că idolii noi, ca și cei vechi, se dărâmă sub presiunea cerințelor spirituale ale publicului, ale obștii, căci muzica, pe lângă determinările sale intrinsece, este puternic înrâurită de factori sociali. Numai adepții formelor primitive, fără sens, cred că pot înlocui talentul cu meșteșugul lipsit de fior creator. Preluarea fără discernământ a limbajelor moderniste, a tehnicilor de laborator, promovarea exclusivistă a simbolurilor criptice ar deforma grav peisajul nostru componistic.

Analiza atentă a unor fenomene ale vieții noastre muzicale și ale procesului instructiv-educativ din școli ar fi menită să înlăture neajunsuri evidente. Lucrările monumentale, cu valoare perenă, ale culturii noastre muzicale sunt încă programate rar în concerte și spectacole. De multe ori soliștii și formațiile instrumentale oferă modele efemere de interpretare pe care critica de artă, anume angajată de a îndruma viața muzicală, nu le sesizează. Uneori, lecturând adnotările unor critici ai impresia că sunt total ignorate confruntarea vie de opinii, exprimarea lucidă a punctelor de vedere, descifrarea universului de idei al operelor muzicale. Viața muzicală este lipsită de evenimente de nivel național, în pofida talentului încorporat în numeroase opere de artă.

În școli, educația muzicală, cu unele excepții, continuă să fie deficitară la vârsta de maximă receptivitate a copiilor. Or, și astăzi sunt de o însemnătate aparte, de un impresionant relief actual postulatele formulate cu 40 de ani în urmă de George Breazu: "Trăiți intens, adânc și cât mai definitiv cântecul românesc. Bucurați-vă de bucuriile cuprinse în el, înduioșați-vă de întristările și mâhnirile exprimate în el, umpleți-vă de voie bună inimile la tresăltările melodiilor și ritmurilor jocurilor... cântați deci cântecele românești pe care le auziți..."

Deși de atunci au trecut câteva decenii, nici editurile, nici Casa de discuri "Electrecord" nu au alcătuit o antologie de cântece populare care să fie puse la îndemâna școlarilor, să facă parte din

ambianța lor sonoră permanentă. Fără îndoială, o asemenea antologie cere eforturi, pricepere, investiție de inteligență. Efortul nu va fi zadarnic. Elevii și profesorii nu dispun de discuri antologice conținând muzică românească, concepute unitar, special dedicate orelor de educație muzicală. Există încă puține inițiative în domeniul organizării unui muzeu sonor al muzicii naționale, a unui muzeu al culturii noastre muzicale din trecut și de azi. Integrarea învățământului muzical superior cu cercetarea și producția deschide în acest sens largi perspective studenților și cadrelor didactice, elevilor și profesorilor din liceele de muzică. Reglementările actuale din domeniul vieții muzicale se cer perfecționate în corelație cu fenomenul componistic atât de lucid și plenar afirmat în România socialistă.

Petre BRÂNCUȘI
(Articol publicat în "Scânteia", 14 iunie 1973)

Ion Dumitrescu la 60 de ani

Artistul și omul

Este o datorie a întregii obști muzicale – să adaug cu timiditate aceste însemnări spre lauda unui artist și a unui om cu prilejul recentei împliniri a 60 de ani de viață. Artistul și omul este Ion Dumitrescu, prezent de 20 de ani în fruntea Uniunii Compozitorilor, trăind cu întreaga sa ființă momentele de seamă ale evoluției acestui organism viu, cu prerogative deosebite în viața noastră muzicală.

Își dăruiește cu o abnegație impresionantă toată viața binelui obștesc, camaraderiei. Luăm parte la aniversare cu cea plinătate sufletească pe care a izbutit să ne-o insufle spiritul său impetuos și combatant, să convingă pe cei din jur că muzica trebuie să fie liberă și desăvârșită, să fie mare și puternică, să exprime convingător noblețea spirituală a poporului nostru, că idealul cel mai înalt al artistului este de a crea opere ale acestei țări, ale acestui popor. Pe această cale, muzica își sporește înrâurirea asupra sensibilității contemporanilor noștri și ne afirmă distinct în concertul civilizației umane.

Efortul imens de muncă, de inteligență, de energie depus în domeniul creației și al activității obștești se împletește armonios cu generozitatea fierbinte, clară și frumoasă de pedagog remarcabil. Drumul pe care a pornit din Oteșani spre Vâlcea și București a luat proporțiile unei căi sigure și drepte. Cu 34 de ani în urmă a fost numit profesor de teorie și solfegii la o academie bucureșteană. N-a părăsit o zi învățământul, parcurgând treptat toate gradele didactice, astăzi fiind șeful Catedrei de compoziție, armonie și contrapunct a Conservatorului de muzică "Ciprian Porumbescu" din București. A presimțit, a înțeles și a pătruns în profunzime rosturile muzicii în școală – în acest mare laborator național menit să descopere și să selecteze talentele, să îplinească idealurile de perfecționare

a capacității creatoare și receptive a tineretului, setos să asimileze valorile artistice perene.

Este meritul pedagogiei muzicale românești contemporane de a nu fi privit aceste principii limitat, izolate de cadrul general social și cultural contemporan. Inteligența ascuțită și talentul de orator l-au ajutat să ridice prelegerea demonstrativă și aplicativă la treapta unei adevărate lecții de educație cetățenească. În concepția lui și a celor ce i-au urmat îndemnurile, educația muzicală în școală este ramură încărcată de podoaba florilor cu rod bogat. Cei ce i-au fost elevi nu au observat niciodată urme de nepotrivire între vorbă și faptă, între viața personală și cea obștească, între ideile expuse teoretic și principiile de creație. Postulatele fundamentale ale creației naționale, ale vieții muzicale și ale învățământului sunt slujite cu devotament și abnegație.

Valoarea certă a sensibilității și talentului său este demonstrată în creația camerală și cea simfonică, generoasă și proaspătă, crescută și hrănită din ecurile cântecelor care au răscolit secole în șir substraturile firii românești. Îmi este proaspătă în minte partea a doua din *Quartetul în Do major*, cu acea continuitate a discursului izvorâtă din vechile balade populare. Lucrarea concentrează imagini viguroase, robuste, care alternează cu inflexiuni epice de marea frumusețe și noblețe.

Prin inventivitatea melodică, amploarea construcției, limpezimea și claritatea formei, prin scriitura concertantă pe care compozitorul o imprimă ansamblului, *Quartetul în Do major* se înscrie printre cele mai expresive pagini ale muzicii noastre camerale. În creația simfonică este sensibil la implicațiile pe care le determină procesul înnoitor, dar îi sunt străine oscilările de la un curent la altul, racordându-se permanent la constantele perene ale culturii muzicale umaniste, care întotdeauna au stimulat aspirațiile superioare ce au înnobilit gândirea și sensibilitatea ființei noastre. Timbrul vocii lui distincte se afirmă în lucrări de amplă respirație, care păstrează tiparele tradiționale ale genului, modificându-le în raport cu saltul petrecut în conștiința estetică a epocii când au fost zămislite.

În perspectiva timpului, artistul și omul Ion Dumitrescu rămâne adeptul afirmării libere și neîngrădite a întregului câmp al muzicii românești, participând responsabil și lucid la înfăptuirea dezideratelor majore ale creației contemporane, străbătută de amprenta specificului național, de întreaga încărcătură emoțională ce izvorăște din principiile superioare de viață ale erei socialiste.

Tânăr a fost de când îl știm. Tânăr a apărut și în "Prim-planul" Televiziunii. Dorim să rămână mereu tânăr, ca și arta muzicală pe care o slujește cu clarviziune.

*Petre BRÂNCUȘI,
Rectorul Conservatorului de muzică
"Ciprian Porumbescu"
Articol publicat în "Contemporanul", 22 iunie 1973*

Muzica – limbaj universal al cunoașterii umane

În sala Ateneului Român vor răsună în seara aceasta primele acorduri ale celei de a VIII-a ediții a Festivalului internațional "George Enescu", manifestare muzicală de înalt prestigiu, expresie elocventă a politicii de largă colaborare culturală a României socialiste, a participării intense la schimbul mondial de valori. Milioane de iubitori ai muzicii – participanți direcți în sălile de concerte și spectacole sau ascultători ai posturilor de radio și televiziune – se vor lăsa din nou vrăjiți de frumusețile nepieritoare ale muzicii pe care formații de mare valoare și soliști de talie internațională și națională le vor tălmăci cu o dăruire exemplară.

Această ediție a festivalului ce poartă numele celui mai de seamă muzician român, a cărui activitate a rămas pilduitoare pentru generațiile de azi și cele viitoare, este și o sinteză, dar și o panoramă a dezvoltării dinamice a culturii noastre muzicale care, de-a lungul evoluției sale istorice mult milenare, a demonstrat vitalitatea sa excepțională, capacitatea de promovare a demnității umane.

Marele Enescu a aruncat lumini noi asupra muzicii universale, a celei românești în special, a surprins toate dimensiunile solicitate de cel mai important factor civilizator – omul-capabil, în concepția lui, de acte creatoare, de împliniri revelatoare. Cât de actuale sunt ideile sale despre folclorul românesc, despre doina noastră, în care se răsfrângea ca într-o piatră scumpă un mozaic de raze: "Folclorul nostru, preciza George Enescu în 1939, nu numai că e sublim, dar te face să înțelegi totul. E mai savant decât toată muzica așa-zisă savantă și asta într-un fel cu totul inconștient, e mai melodic decât orice melodie, dar asta fără să vrea, e duios, ironic, trist, vesel grav." Din acest folclor, marele om și artist român a înfăptuit opere de valoare nu numai națională, ci și universală, lăsând o incomparabilă pildă de muncă și inspirație.

S-a spus, în repetate rânduri, că figura lui Enescu este o

proeminentă alcătuire de geniu și modestie, s-a insistat suficient asupra ineditului artei sale interpretative. În anii socialismului, opera sa – în parte neglijată în trecut – a fost pusă în lumină aproape în totalitatea ei pe calea tiparului, benzii de magnetofon, discului și a cercetării științifice. În perioada festivalului, ne vom reîntâlni cu câteva dintre creațiile sale nepieritoare care marchează momente de sinteză, de îmbogățire a culturii muzicale, de continuare inovări și acumulări ce poartă pecetea geniului creator enescian. Pe lângă *Simfonia I în Mi bemol major*, ce va fi interpretată de Filarmonica bucureșteană sub bagheta lui Mircea Basarab, *Rapsodia I*, înscrisă în programul Orchestrei simfonice a Radiodifuziunii cehoslovace, dirijată de Josef Hrnčíř, *Rapsodia a II-a*, dirijată de Roberto Benzi, aflat la pupitrul Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii române, vom reasculta poemul vocal-simfonic *Vox Maris* op. 31, în varianta interpretativă a orchestrei simfonice a Radioteleviziunii române, cu concursul corurilor aceleiași instituții și al Filarmonicii ”George Enescu”, impunătorul ansamblu fiind sub bagheta lui Iosif Conta, iar opera vieții sale, cum însuși o numea, *Oedip*, va fi dirijată de Cornel Trăilescu din distribuție făcând parte soliști ai Teatrului Mare din Varșovia: de asemenea, din geniala creație enesciană vom asculta mai multe lucrări camerale de referință. Iată sugerată în această participare comună la interpretarea operei unuia dintre marii artiști ai lumii, o dimensiune fundamentală a festivalului internațional pe care-l găzduim: întărirea spiritului de colaborare, cunoașterea reciprocă prin creațiile umaniste reprezentative născute de geniul popoarelor, contribuția la crearea unei umanități a păcii, prieteniei, întrecerii pașnice și creatoare pentru afirmarea virtuților celor mai înalte ale oamenilor de pretutindeni. Căci marile creații artistice, talentele autentice, oferind căi dintre cele mai rodnice de cunoaștere și prețuire a geniului creator al popoarelor, înlesnesc progresul umanității, ameliorarea continuă a condiției umane, înălțarea omului spre luminoasele valori umaniste, ale rațiunii și păcii.

Ediția a VIII-a a Festivalului internațional ”George Enescu”

cuprinde câteva zeci de lucrări ale celor mai de seamă muzicieni aparținând tuturor generațiilor, lucrări străbătute de un profund umanism și de acel echilibru specific muzicii românești din totdeauna: *Cvartetul nr. 7* de Wilhelm Berger, *Chemări '77* de Dumitru Capoianu, *Simfonia a III-a* de Pascal Bentoiu, *Melodie infinită* de Theodor Grigoriu, *Memoria Putnei* de Mihai Moldovan, *Curcubeu* pentru clarinet, bandă magnetică și orchestră de coarde de Octavian Nemescu, *Divertisment* de Dumitru Bughici, *Pasărea măiastră* de Iancu Dumitrescu, *Cvartetul nr. 2, op. 27* de Constantin Silvestri, *Poem bizantin*, balet de Doru Popovici, opera *Ion Vodă* de Gheorghe Dumitrescu, operetele *Lăsați-mă să cânt* de Gherase Dendrino și *Eternele iubiri* de George Grigoriu, lieduri, piese corale și muzică de cameră aparținând lui Paul Constantinescu, Mihail Jora, Sigismund Toduță, Zeno Vancea, Tudor Jarda, Vasile Herman, Cornel Țăranu, Hans Peter Türk, Eduard Tereny, Alexandru Pașcanu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Dan Voiculescu, Nicolae Brînduș, Sabin Păutza.

Într-o reinterpretare de conținut se situează prezența corului Madrigal al Conservatorului de muzică "Ciprian Porumbescu" din București, dirijat de Marin Constantin; spațiul și problematica interpretativ-muzicală vor fi întregite datorită prezenței în București și a corului *Capella Transilvană*, a cvartetului *Voces Contemporane*, a *Orchestrei simfonice "Gh. Dima"* din Brașov dirijată de I. Ionescu-Galați, a *Orchestrei de cameră a Filarmonicii din Tîrgu Mureș*, a cvartetului *Philharmonia*, a formației *Musica Rediviva* condusă de Ludovic Bacs, a orchestrei de cameră *Quod Libet Musicum*, avându-l ca dirijor și solist pe A. Octav Popa, precum și a unora dintre cei mai prestigioși soliști români aflați pe treptele învățământului muzical superior ori consacrați în viața muzicală națională și internațională ce s-au bucurat, ani de zile, de o atât de competentă îndrumare în desăvârșirea pregătirii lor. Aici, enumerarea poate începe cu Mihaela Martin și sfârși cu Dan Iordăchescu, Nicolae Herlea sau Ion Voicu. Actuala ediție a Festivalului internațional "George Enescu" se înscrie ferm în contextul marilor evenimente muzicale universale. Un rol pregnant

în acest sens îl are prezența unor soliști de primă mărime de peste hotare ca: Viktor Tretiakov, Nikita Magaloff, Sheila Armstrong, Penka Dilova, Reiner Goldberg, Peter Schwarz, Raina Kabaivanska, Elena Guskina, Iuri Vedeneev, Tamara Milașkina, Ludwig Holscher precum și a unor formații ca: Compania de balet *Alvin Ailey*, corul Collegium Musicum din R.S.F. Iugoslavia dirijat de Darinka Mati-Marovic, **Deutsche Kamerakademie** din R.F. Germania, sextetul de suflători Gabrieli Brass Ensemble din Anglia, Atelierul de muzică contemporană din R.P. Polonă, trupa de dansuri tradiționale Miyagi Minoru din Okinawa etc.

Nu poate fi trecut cu vederea repertoriul atractiv al Operei Române atât în privința baletului, cât și a operei propriu-zise: *Aida*, *Madame Buterfly*, *Bărbierul din Sevilla*, *Tosca*, *Lacul lebedelor* – cărora li se adaugă menționatele opere *Oedip*, *Ion Vodă* și un diversificat program de balet prezentat chiar în această seară. O notă aparte va face concertul susținut în ziua de 23 septembrie de studenți și cadre didactice ale Conservatorului de muzică "Ciprian Porumbescu" și spectacolul intitulat *Parada cântecului popular* din 23 septembrie.

În același timp, la Timișoara, Iași, Cluj-Napoca, Tg Mureș, Satu Mare, Craiova, Sibiu vor avea loc spectacole și concerte în cadrul aceluiași festival internațional "G. Enescu". Așadar, începând cu seara aceasta, vor răsună primele acorduri ale celei de a VIII-a ediții a Festivalului internațional "George Enescu"; să urăm tuturor participanților, oaspeților de peste hotare, artiștilor români, succes deplin în nobila lor misiune de a dărui oamenilor mesajul înălțător al muzicii, limbaj universal al cunoașterii, înțelegerii și comunicării dintre oameni ce aspiră să-și înfrumusețeze viața, să se împărtășească din marile învățăminte ale artei majore.

Petre BRÂNCUȘI
(Articol publicat în "Scânteia", 20 septembrie 1979)

Dialogul publicului cu muzica - școală a educației patriotice

Interlocutor: Petre Brâncuși, președintele Uniunii compozitorilor, rectorul Conservatorului "Ciprian Porumbescu"

În concepția noastră constructivă, cu adevărat umanistă, dialogul dintre artă și oameni își reclamă viabilitatea în măsura în care rostul estetic este dublat de o reală putere formatoare, educativă, de modelare a capacității de receptare, a sensibilității și a conștiinței, cu benefice urmări în planul armonizării și dinamizării personalității umane. Pentru a cunoaște mai îndeaproape aria de cuprindere și obiectivele perfecționării acestui dialog, ne-am adresat interlocutorului nostru.

Deși socotită limbaj universal, muzica, pentru a-și revărsa toate sensurile într-un mesaj profund mobilizator, solicită înlesnirea căilor unei largi și eficiente pătrunderi în mase, a unei apropieri rodnice de tezaurul ei de frumuseți și nobile idei. În aceste săptămâni de efervescentă spirituală, de deplină angajare a artei, când întreaga noastră viață este marcată de emulația muncii creatoare închinată celui de al XII-lea Congres al partidului, cei ce slujesc muzica sunt, mai mult decât oricând, prezenți în mijlocul oamenilor muncii, în scopul stabilirii unor contacte fertile. Dintr-un plan mai vast, cu bătaie mai lungă, în înfăptuirea căruia sunt angajați membri ai Uniunii compozitorilor, profesori ai Conservatorului, soliști ai claselor de măiestrie, studenți, toți alcătuind colective cu răspunderi precise, aș semnala, aici, câteva direcții principale. În mijlocul unor colective de oameni ai muncii, pe mari platforme industriale ori instituții, susținem, sistematic, cicluri de prelegeri ce-și propun să releve virtuțile muzicii de captare și determinare a unor sentimente profunde. La Universitatea muncitorească de pe platforma industrială "23

August” care, după cum se știe, a luat ființă dintr-un cerc de ”Prietenii ai muzicii”, la Academia Militară, în cadrul cercurilor de prietenii ai muzicii de la clubul ”Grivița Roșie”, de pe lângă Casa de cultură a sectorului 2, la Universitatea cultural-științifică București auditorii vor fi antrenați în cunoașterea unor teme cu rezonanțe ce țin deopotrivă de planul educației estetice și civice: ”Figuri și momente ale istoriei patriei oglindite în muzică”, ”Muzica românească, mesageră a ideii de libertate și independentă a poporului nostru”, ”Forța educativă a cântecului de masă pentru tineret”, ”Conținutul patriotic al creației de operă românească”, ”Muzica în școală și familie”, Bucureștiul în creația compozitorilor noștri”, ”Contribuția muzicii la amplificarea valorii educative a vieții noastre contemporane”, ”Tineri la porțile muzicii”, ”Prietenii noștri – discul și cartea muzicală” etc.

Ce forțe asigură traducerea în viață a acestui program de acțiune?

Compozitori, muzicologi, cadre didactice, interpreți de prestigiu, precum Gheorghe Dumitrescu, Ștefan Niculescu, Aurel Stroe, George Manoliu, Liviu Comes, Theodor Grigoriu, W. Berger, Doru Popovici, Laurențiu Profeta, George Sbârcea, Alexandru Pașcanu, Aurel Giroveanu, mulți, foarte mulți alții. De altfel, o altă acțiune de a noastră, ”Întâlniri între compozitori și oameni ai muncii”, desfășurată la locul de muncă al acestora, la ”Semănătoarea”, ”Grivița Roșie”, ”23 August”, participă câte 30-40 de compozitori și muzicologi care vor întreține dialoguri, urmate de interpretarea unor cântece patriotice și piese corale, de către formații ale Conservatorului, corul ”Madrigal”, corul CFR. Aș dori să subliniez un fapt care are puterea de a releva spiritul în care sunt crescuți viitorii muzicieni: la toate aceste manifestări participă, cu însuflețire, studenți ai Conservatorului, căci școala nu crește artiștii de seră, ci, încă din primii ani de învățământ, îi educă în spiritul unei practici social-artistice de maximă eficiență.

M. MIHAIL

**(Articol publicat în ”Informația Bucureștiului”,
27 octombrie 1979)**

În sala de concert să răsună mai distinct

Muzica de astăzi, în marea ei diversitate

Spiritul înnoitor, realist în conducerea societății noastre socialiste și-a pus amprenta și asupra preocupării pentru continua democratizare a culturii, pentru valorificarea potențialului creator al țării din trecut și de azi, pentru relevarea profunzimilor artei, a bogăției de viață pe care o cuprinde.

În domeniul muzicii, afirmarea forței creatoare se realizează printr-o vastă rețea de instituții profesionale repartizate judicios pe teritoriul țării și prin miile de formații artistice de amatori. Lor li se adaugă rețeaua de școli și licee de artă, de școli populare de artă, precum și institutele de învățământ superior – conservatoarele – toate susținând stagioni permanente în cluburi, case de cultură, pe marile scene de concerte ale țării, mijlocind contactul permanent al publicului cu acele opere care se dovedesc a fi nepuizabile în semnificații. O activitate bogată desfășoară cele câteva zeci de cercuri de prieteni ai muzicii, universitățile de educație muzicală, precum cea de pe platforma industrială "23 August" din Capitală sau cea din comuna Scornicești, județul Olt, inițiate și organizate de Uniunea compozitorilor și muzicologilor și Conservatorul de muzică "Ciprian Porumbescu" din București, cu sprijinul organelor locale de partid și sindicale. Spațiul nostru social și existențial, lumea propriu-zisă a omului de azi sunt redimensionate pe plan muzical de emisiunile radioteleviziunii, care, din multe puncte de vedere, se identifică în vremea din urmă cu gusturile și exigențele milioanei de iubitori ai artei sunetelor. Avem, într-un cuvânt, toate condițiile materiale capabile să asigure transmiterea largă și continuă către public a lucrărilor clasice și contemporane, ale creatorilor de azi.

Întreaga rețea de instituții muzicale se află în faza unui examen de mare profunzime și cutezanță. Nu cu multă vreme în

urmă, secretarul general al partidului adresa instituțiilor profesioniste chemarea de a fi mai prezente în mijlocul oamenilor muncii, cărora trebuie să le ofere mai multe și mai bune concerte și spectacole. Această chemare dobândește dimensiunile unui comandament moral. Ea deschide perspective luminoase pentru întregul front muzical, inclusiv pentru compozitori și muzicologi, care văd în noile așezăminte de cultură din centrele județene ale țării tribune de la care mesajul artei adevărate poate răsună puternic, în beneficiul milioanele de spectatori.

Pentru aceasta, o condiție decisivă a noii stagiuni este transformarea fiecărui concert sau spectacol într-un eveniment artistic, eliminarea elementelor, neconvingătoare, fastidioase sau festive. Ținând seama de rolul imens al artei în societate, în viața și experiența umană (nici în spațiul cosmic omul nu se poate lipsi de binefacerile muzicii), de metamorfozele petrecute în tipologia genurilor muzicale actuale, de imensul potențial interpretativ – dirijori, soliști, instrumentiști, coriști, regizori, dansatori și balerini – a cărui ținută impune respect pe toate meridianele globului, nu ne mai sunt îngăduite comoditatea, sărăcirea tipurilor de manifestări, susținerea unor concerte și spectacole cenușii, uscate, fără expresie și culoare. Concertul semisimfonic, cameral, spectacolul de operă, balet, operetă, cel folcloric sau de estradă nu sunt abstracțiuni nedeterminate; fiecare gen de manifestare artistică dobândește un profil aparte, dobândește noi valențe condiționate de marile probleme cu care se confruntă timpul în care trăim. În unele centre culturale asistăm la stagiuni muzicale dominate de o gândire statică, manifestările instituțiilor artistice devenind șablonarde ca fiind adesea ocolite de public. Se face prea puțin pentru cunoașterea principalelor direcții, școli, tendințe din istoria muzicii și din actualitate, pentru promovarea valorilor contemporane românești și universale. Trăsăturile cele mai caracteristice ale muzicii secolului nostru ar putea căpăta relief și timbru propriu dacă activitatea de perspectivă nu ar fi neglijată, dacă ar fi prospectată (de către A.R.I.A.), mai temeinic, viața muzicală internațională. Să nu observe factorii vieții muzicale

din Capitală că două instituții de nivel republican – Filarmonica ”George Enescu” și Orchestra simfonică a Radioteleviziunii – susțin concerte în aceeași seară, obligându-i pe pasionații acestei arte să renunțe la una din manifestări, deși opțiunile lor n-ar exclude, în condiții raționale de programare, pe nici una? Câteodată nu se respectă condițiile elementare ale izbânzii artistice, necunoscându-se decât de la o lună la alta profilul manifestărilor artistice, repertoriul de concerte și spectacole. Stagiunile și evenimentele muzicale semnificative se cer însă anunțate publicului cu un an sau doi înainte: neintegrarea concertelor și spectacolelor într-o perspectivă cuprinzătoare duce la prezentarea incompletă, schematică a valorilor dirijorale și solistice din țară și de peste hotare, la prezența întâmplătoare a tineretului în viața de concert. E de la sine înțeles că asemenea situații se repercutează și în activitatea Casei de discuri ”Electrecord”, care nu a izbutit să editeze, în condiții competitive impecabile, măcar un disc al Filarmonicii ”George Enescu”, în cuprinderea parțială în emisiunile Radioteleviziunii a operei muzicale sau interpretative a creatorilor noștri. Discul, banda de magnetofon, filmul muzical se cere să apeleze mai atent la ultimele creații ale compozitorilor noștri care se străduiesc să reliefeze convingător noua condiție umană, idealurile, frământările și aspirațiile omului nou, la acele formații profesionale sau alcătuite din artiști amatori care cunosc realizări deosebite în țară și peste hotare.

În ultimii ani, categorii umane numeroase și variate manifestă interes crescând față de comorile muzicii românești și universale, instituțiile artistice dispunând de mijloace și posibilități nelimitate pentru îndeplinirea acestei nobile aspirații. Acțiunea educativă și socială a artei oferite publicului poate fi însă considerabil diminuată de gândirea infantilă care domină uneori montarea scenică a creației lirico-dramatice românești. Abordarea lucidă a repertoriului național din domeniul teatrului muzical, spre exemplu, ar putea contura și multitudinea problemelor mereu noi pe care le ridică azi spectacolul de operă, balet sau operetă; cele legate de formele noi, moderne de montare și interpretare,

fiind precumpănitoare. Există și lucrări mediocre, care se uită odată cu căderea cortinei finale. Dispunem însă și de lucrări puternic angajate în problematica trecutului istoric mai îndepărtat sau mai apropiat care nu au văzut încă lumina scenei sau sunt reprezentate doar de câteva ori pe stagiune. Câte mari scene ale teatrului muzical s-ar mândri cu reprezentarea unor titluri ca: *Orfeu*, *Meșterul Manole* și *Vlad Țepeș* de Gheorghe Dumitrescu, *Hamlet* și *Jertfirea Ifigeniei* de Pascal Bentoiu, *Iona* de Anatol Vieru, *Orestia II* de Aurel Stroe, opera pentru copii *Cartea cu Apolodor* de Ștefan Niculescu, opera-balet *Regăsirea lui Ulisse* de Liviu Glodeanu, *Trepte ale istoriei* de Mihail Moldovan, baletul *Miorița* de Petra Basacopol Carmen. Este de observat că și lucrări care se înscriseră în repertoriul curent, ca *Decebal* și *Răscoala* de Gheorghe Dumitrescu, *O noapte furtunoasă* de Paul Constantinescu, *Năpasta* de Sabin Drăgoi, baletele *La piață*, *Când strugurii se coc* și *Întoarcerea din adâncuri* de Mihail Jora, precum și opere de Doru Popovici, Tudor Jarda, Teodor Bratu etc. apar prea rar pe afișele teatrelor noastre muzicale. Alte opere compuse de Aurel Stroe, Nicolae Brânduș etc., nu au beneficiat până acum de înțelegerea unor teatre muzicale.

Spre deosebire de creația simfonică românească prezentă în repertoriul tuturor orchestrelor din țară, muzica de cameră nu a devenit încă un element activ și înrâuritor al practicii noastre artistice. Muzica de cameră este un domeniu de maximă luminositățe și densitate al culturii artistice, la care au acces toți cetățenii țării, inclusiv tineretul. Se mai spune încă, nejustificat, că muzica de cameră este un gen inaccesibil, că puntea de legătură între acest gen și marele public este redusă. Nu voi da întâietate propriilor mele convingeri, ci voi apela la părerile lui Pablo Casals referitoare la descoperirea, într-un magazin din Barcelona, a suitelor pentru violoncel solo de Bach când viitorul mare solist împlinise doar 13 ani dar nimeni nu-i vorbise niciodată de ele: "...Această descoperire a fost marea revelație a vieții mele. Plin de o curiozitate fără margini, am început să lucrez suitele... un studiu care avea să se prelungească timp de 12 ani înainte să iau hotărârea

de a le cânta în public... Compozițiile acestea erau socotite pe vremea aceea ca fiind pretențioase și lipsite de căldură... lipsit de căldură Bach, cu strălucitoarea sa poezie! Pe măsură ce continuam studiul suitelor, o lume necunoscută, de o nebanuită frumusețe se deschidea în fața ochilor mei. Emoțiile pe care le-am simțit în timpul acestui studiu îndelung au fost dintre cele mai intense din viața mea de artist.”

Nu numai creația camerală a lui Bach revarsă asupra noastră asemenea raze de lumină, ci și cea a lui Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Brahms, Ciaikovski, Stravinski, Debussy, Ravel, Enescu, lucrările tuturor corifeilor muzicii care nu-și dezvăluie frumusețile numai după o primă audiție. Frumuseți și profunzimi izvorâte din unanismul caracteristic etapei actuale conțin și lucrările camerale românești contemporane. Va fi cu atât mai valoroasă munca interpreților cu cât se vor apropia mai mult de sensul profund uman al muzicii noastre actuale, căreia sunt chemați să-i dea viață.

Apropierea permanentă a publicului de muzică este calea indubitabilă de sporire a eficienței social-educative a creației contemporane. La aceste acțiuni, compozitorii și muzicologii participă cu o continuitate fructuoasă, cunoscând că astăzi nu mai este suficientă antrenarea unui public restrâns la manifestările ce au loc în sălile de concerte și spectacole. Se impun manifestări specifice, complexe și diverse care să se constituie într-un proces educațional desfășurat la nivelul întregii țări, susținute de cele mai competente cadre de muzicieni.

Articol publicat în ”Scântea”, 29 august 1980

Arta înnobilării conștiințelor

*Însemnări de Petre Brâncuși, președintele Uniunii
compozitorilor și muzicologilor*

Astăzi, Filarmonica bucureșteană va inaugura, într-un cadru sărbătorec, cea de-a IX-a ediție a Festivalului internațional "George Enescu", moment care marchează și aniversarea a 100 de ani de la nașterea genialului muzician. Timp de 10 zile, instituțiile muzicale ale Capitalei și ale principalelor centre culturale ale țării, formații și ansambluri de renume de peste hotare, soliști și dirijori de renume, posturile de radio și televiziune vor mijloci reîntâlnirea cu marea muzică enesciană și universală, clasică și contemporană, ce va fi tălmăcită în versiuni de referință. Opere, balet, simfonii, lucrări camerale, vocale și instrumentale, creații corale și substanțialitate artistică incontestabilă sunt armonios reunite în spectacole, concerte și recitaluri ce se vor situa la înălțimea exigențelor milioanelor de iubitori ai muzicii. Registrului amplu de manifestări muzicale i se alătură Simpozionul de muzicologie ce se va desfășura la București în zilele de 17, 18 și 19 septembrie a.c., care reunește comunicări de apreciat nivel științific ale unor cunoscuți muzicieni din țară și de peste hotare. Așadar, vom lua parte la o adevărată sărbătoare a muzicii, prevăzută și în calendarul marilor aniversări UNESCO, sărbătoare ce va lumina, din noi unghiuri de vedere, valori ale culturii românești și universale al căror destin s-a îndreptat și se îndreaptă către luminile viitorului.

Opera componistică a lui Enescu este o pledoarie pentru omenesc, pentru luciditate și echilibru, ea descinde dintr-o puternică vibrație sentimentală care înregistra pulsul lumii contemporane lui. Pe măsura trecerii anilor, dimensiunile acestei constelații enesciene, tipărită și editată pe discuri aproape integral, sunt nemăsurabile, dovedindu-se că el a înțeles pe deplin frumusețea și noblețea

misiunii pe care și-a asumat-o: de a exprima idealurile celorlalți, de a rosti adevărul despre semenii săi, de a acționa – cu bagheta, cu vioara, cu sfatul pedagogic sau cu condeiu – pentru înnobilarea conștiințelor.

Forța divină a muzicii lui George Enescu constă în caracterul ei național-românesc, probat de însuși faptul că muzicianul a dat contur distinct și substanță proprie sentimentului demnității și identității noastre spirituale. Opera sa a fost configurată nu printr-o ruptură violentă cu trecutul, ci printr-un proces lent de asimilare și sinteză relevabil în *Poema română*, în cele două rapsodii, în primele lucrări camerale dedicate pianului sau pianului și viorii, în *Suita întâi pentru orchestră în do major*, cu acel neasemuit de original *Preludiu la unison*, model de stilistică devansatoare, de știința muzicii și de arta sunetelor sau în Simfonia întâi în mi bemol major. Încă din această perioadă, Enescu, ca purtător al unei bogate și valoroase tradiții, și-a dat seama că muzica era o componentă de seamă a conștiinței naționale, că această ramură a artei era adânc înrădăcinată în gândirea și practica muzicală a oamenilor de pe meleagurile noastre, că în ea se regăsește felul lor aparte, inimitabil de a se exprima despre natura, despre spațiile în care s-au născut.

Contactul cu țara și poporul său, trainica legătură pe care a avut-o cu oamenii și cu locurile natale, atitudinea demnă, lucidă, marcată de mândrie patriotică sunt prezente în modalități specifice artei sunetelor, din primul opus – *Poema română* – până la ultimele lucrări: poemul vocal-simfonic "Vox maris", *Cvartetul de coarde cu pian op. 30, nr. 2*, *Uvertura de concert pe teme cu caracter popular românesc*, *Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste op. 33*. Dacă în lucrările din prima perioadă de creație legătura cu folclorul se manifestă sub forma citatului, prilejuindu-i depășirea a tot ceea ce a fost încercat de compozitorii români dinaintea lui, operele ulterioare nu mai apelează la citat. În aceste lucrări, folclorul este sublimat, este subînțeles, este explorat din adâncuri, este recreat sub formulă imaginară. Temele inventate de Enescu și evoluțiile lor dobândesc acel iz folcloric care

depășește tărâmul obișnuitului: ele țâșnesc din memoria sa fenomenală ca dintr-un rezervor ce păstra intactă zestrea muzicală dobândită în preajma țăranilor și lăutarilor satului; peste această pulbere de aur a artei adevărate s-a așternut o nouă realitate sonoră – cea provenită din puternicele centre muzicale ale Europei – Viena și Paris. Asimilarea creatoare a tradiției europene, absorbire conștientă a muzicii populare au favorizat apariția acelei sinteze integratoare, inconfundabile, observată spre exemplu în cele trei simfonii. Enescu sparge tipare, iese din scheme, eliberându-se treptat din rigorile formelor tradiționale, așa cum procedează în Sonata a III-a pentru pian și vioară ”în caracter popular românesc” și în lucrările ce i-au urmat.

În ultima perioadă de creație, George Enescu lărgeste și adâncește conceptul național de compoziție și realizează o largă deschidere valorică prin integrarea elementului cromatic, a succesiunilor de intervale mari, prin folosirea frecventă a ritmului parlando – rubato, prin emanciparea ritmului, prin apelarea la eterofonie, prezentă nu numai în Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste op. 33, cum se credea până de curând. Din sursele folclorului urban sau rural, pe care l-a cunoscut și prețuit în egală măsură, extrage componente ale recitativului și elemente de rubato, componente modale, ritmice, infracromatice, sugestii plurilinare de tipul eterofoniei. I-a atras atenția prospețimea modurilor populare care exprimă ethosul cântecului românesc. De această inepuizabilă sursă de inspirație, George Enescu se va simți permanent legat, coordonatele creației populare luminându-i frumusețile patriei, răgazurile de meditație, tainele propriului său univers lăuntric, destinul oamenilor.

În această ordine de preocupări se cer privite și înțelese particularitățile arhitectonice ale creației enesciene, care deseori se ridică la grade supreme de universalitate, viziunea personală asupra formelor și limbajului, efortul depus de compozitor pentru a reduce la esență problemele cardinale ale artei sunetelor, de a adapta arhitecturile genurilor camerale și simfonice tradiționale

la specificul graiului muzical popular.

Nobila căutare a idealului artei muzicale a avut o importanță decisivă atât pentru iluștrii săi contemporani, cât și pentru dezvoltarea de astăzi a gândirii și practicii muzicale. Înfrâurirea exercitată, ce nu poate fi îndeajuns prețuită, imboldurile sădite de-a lungul deceniilor sunt evidente în activitatea unor compozitori ca: Pascal Bentoiu, Ștefan Niculescu, Wilhem G. Berger, Theodor Grigoriu, Tiberiu Olah, Aurel Stroe, Anatol Vieru, Valentin Gheorghiu, Cornel Țăranu, Dan Constantinescu, Corneliu Dan Georgescu, Doru Popovici, Dumitru Bughici, Dumitru Capoianu, Nicolae Beloiu, Myriam Marbe, Remus Georgescu, Lucian Meșianu, Petra Carmen Basacopol, Mircea Istrate, Sergiu Sarchizov, Felicia Donceanu, Anton Zeman, Irina Odăgescu-Țutuianu, Ștefan Zorzor, George Draga, Liana Alexandra Moraru, Corneliu Cezar, Vasile Herman, Vasile Spătărelu, Octavian Nemescu, Nicolae Coman, Liviu Glodeanu, Mihai Moldovan, precum și în activitatea unor mai tineri compozitori – toți percepând substraturile emoționale, poetica sonoră enesciană de evidentă finețe și distincție, cuceririle din domeniul tehnicii componistice și al construcțiilor sonore. Cu unele dintre lucrările reprezentative ale contemporanilor săi, ale compozitorilor noștri ajunși în anii deplinei maturități sau aflându-se în pragul maturității, precum și cu opere valoroase ale generațiilor mai tinere ne vom reîntâlni, cu firească emoție, în cadrul acestei ediții a festivalului, care este generoasă sub raportul cuprinderii muzicii românești.

George Enescu realizează confluența dintre diferitele filoa-ne și straturi ale muzicii românești și simfonismul european, arta sa impulsionând procesul de conturare a chipului nou al muzicii universale. Piramida pe care o ridică în domeniul teoriei și practicii artistice, al pedagogiei muzicale este astfel ferm angajată pe platforma gândirii înaintate a epocii, muzicianul remarcându-se ca întemeietor de școală componistică și interpretativă, ca făuritor al unei noi mentalități despre vocația artei de a înfrunta timpul, despre implicarea artistului în realitățile vremii sale. Revenirea neconținută la filonul muzicii populare românești, la această

inepuizabilă sursă de inspirație, dobândește semnificațiile unor virtuți patriotice pilduitoare.

Cu arcușul și bagheta a cântat și a dirijat prin toate orașele României, prin toată Europa și peste Ocean, afirmându-se ca o mare personalitate a veacului, ca un titan al muzicii moderne. De la primul debut concertistic și până în ultimii ani ai vieții sale, creația marilor compozitori preclasici, clasici, romantici, postromantici și contemporani a răsunat sub bagheta sau arcușul lui Enescu, vestind lumii noblețea sa sufletească, plinătatea și prospețimea inspirației, frumusețea universului sonor pe care îl aborda spre a dobândi măsura perfecțiunii.

Agenda festivalului

Miercuri, 16 septembrie, ora 20, Ateneul Român: Concert de deschidere – orchestra simfonică și corul Filarmonicii "George Enescu". Dirijor: Mircea Cristescu; solist : Byron Janis – pian (SUA); dirijorul corului: Vasile Pânteș.

În program:

- *Th. Grigoriu: Omagiu lui George Enescu*
- *P.I. Ceaikovski: Concertul pentru pian și orchestră nr. 1, în si bemol minor.*
- *George Enescu: Simfonia a III-a, cu cor, op. 21.*

Articol apărut în "Scânteia", 16 septembrie 1981

Muzica

Ion Dumitrescu – 70

Recent, Ion Dumitrescu a împlinit 70 de ani, bilanțul conturându-i chipul falnic în lumea artelor de azi, printr-o prezență activă în viața muzicală românească, prin contribuția viguroasă, îndrăzneță la edificarea aceluia organism sănătos, mereu dătător de speranțe care se intitulează Uniunea compozitorilor și muzicologilor din R.S. România, prin puternica personalitate de dascăl care, decenii în șir, a durat o solidă școală muzicală, precum și prin harul creator dominat de o permanentă vervă și prospețimea inspirației. Prelegerile sale universitare, luările de cuvânt în cele mai diferite prilejuri, dezbaterile pe care le-a inițiat și condus în cadrul Uniunii compozitorilor, disputele în jurul problematicii fundamentale a culturii noastre muzicale și a specificului ei, scrierile și cugetările sale – unele știute de prea puțini colegi de breaslă, se întemeiază pe înțelegerea profundă a proceselor ce au avut loc în muzica românească și universală contemporană, pe respectul marilor valori ale trecutului pe care s-a străduit să le integreze organic spiritualității actuale. Contribuția sa majoră ca cugetător și teoretician de elită depășește cu mult stadiul de transmitere a unor cunoștințe tehnice de specialitate, diferitele domenii ale muzicii integrându-le într-o sinteză de o forță impresionantă. Alături de Mihail Jora, de Paul Constantinescu, de Marțian Negrea, de Dimitrie Cuclin, de Mihail Andricu, de Sabin Drăgoi, de George Breazu – toți corifeii ai muzicii românești, Ion Dumitrescu apare adânc ancorat în mișcarea componistică și gândirea muzicală a ultimelor 4-5 decenii, personalitatea compozitorului conferind lucrărilor simfonice și camerale o pecete neconfundabilă. Cvartetul de coarde în do major, realizat ulterior și în versiunea orchestrală sub denumirea *Concert pentru orchestră de coarde*, devine terenul unor aprinse dezbateri în jurul complexei forme de sonată, discursul relevând

apelarea la modalism, la mișcarea continuă asigurată de prezența numeroaselor linii complementare, la pronunțate contraste dinamice, la o melodică generoasă și o ritmică cu totul particulară (în partea a treia este utilizat ritmul de șapte optimi). Această operă unicat este întovărășită de mai multe *Suite pentru orchestră*, de *Simfonia în la major*, de *Simfonia în re major*, de *Preludiul simfonic*, de numeroase partituri scrise pentru piese de teatru și filme, pentru diferite cupluri instrumentale camerale, pentru voce sau ansambluri corale așa cum este cunoscută piesă corală *Mărăcinul*. Deosebit de căutate și apreciate sunt Solfegiile de grad superior – realizare de seamă a maestrului.

La 70 de ani Ion Dumitrescu își păstrează farmecul și agerimea minții, își păstrează căldura și bunătatea cu care ne-a înconjurat de atâtea ori. Așa să rămână și acum și La mulți ani!

Petre BRÂNCUȘI
Articol apărut în "Săptămâna culturală a capitalei",
27 mai 1983

Înalte valențe artistice și educative, într-un dialog fructuos cu publicul

*Interlocutor: muzicologul PETRE BRÂNCUȘI,
directorul Operei Române*

După strălucitul turneu întreprins în Uniunea Sovietică, colectivul Operei Române și-a înscris în repertoriu primele argumente ale dialogului, pe cale îl dorim cât mai convingător, cu publicul meloman... După cum știți, am deschis stagiunea printr-un concert extraordinar, dedicat Congresului al XIII-lea al partidului, incluzând piese de mare valoare din creația națională și universală, în interpretarea unor fruntași ai scenei lirice românești, având drept cap de afiș pe artistul poporului Nicolae Herlea. Duminică, 30 septembrie, dimineața, vom inaugura *Studioul de operă pentru copii*, cu premiera *"Povestea micului Pan"* de Laurențiu Profeta (pe un libret de Eugen Rotaru). Am vrea ca acest studio, a cărui activitate o dorim de durată, să aibă o înrăurire benefică asupra formării viitorilor spectatori. Pentru această categorie de public menționăm premierele *"Inimă de copil"* de Carmen Petra Basacopol, *"Cartea cu Apolodor"* de Ștefan Niculescu și *"Micul coșar"* de Britten. În colaborare cu inspectoratele de învățământ municipal și ale sectoarelor Capitalei, ne propunem ca aceste spectacole pentru cei mici să fie oferite în cicluri destinate anumitor școli și licee, după o programare bine stabilită. Ele vor fi susținute atât pe prima scenă lirică a țării, cât și în diferite județe, care ne vor solicita în acest scop. – *Dar pentru publicul matur?* – Vom relua, în variante interpretative noi, ce echivalează cu tot atâtea premiere, câteva lucrări intrate în repertoriul clasic sau contemporan al genului: *"Otello"* de Verdi, *"Lakme"* de Delibes, baletele *"Francesca da Rimini"* de Ceaikovski (într-un spectacol cu "Camerata coregrafică"), *"Cocoșatul de la Notre-Dame"* de

Pugni, Glier și Vasilenko; din creația originală menționăm ”*Seară românească de balet*” și ”*Prinț și cerșetor*” de L. Profeta. Acestea se adaugă unor opere românești intrate în fondul activ al genului, precum ”*Oedip*” de Enescu, ”*Bălcescu*” de Cornel Trăilescu, ”*Horea*” de Nicolae Bretan, ”*O noapte furtunoasă*” de Paul Constantinescu, ”*Interogatoriul în zori*” și ”*Noaptea cea mai lungă*” de Doru Popovici ș.a. Repertoriul stagiunii mai include 25 reluări de opere și aproape 20 de baleturi din creația universală. În alcătuirea distribuțiilor, avem în vedere, cu precădere cele mai de seamă valori ale instituției, care au evoluat de-a lungul anilor, în țară și peste hotare. De asemenea, vom asigura locul cuvenit pe scena noastră talentelor afirmate la noi, ca și oaspeților de pe alte meridiane. – În stagiunea trecută, suita de portrete muzicale și, mai ales, seria de capodopere comentate... - Tocmai de aceea, le vom continua, considerându-le, cum spuneți, argumente dintre cele mai convingătoare în dialogul cu publicul meloman. Pentru 6 octombrie, vă invităm la tradiționalul ”*Bal al Operei*”, o altă inițiativă confirmată de iubitorii genului.

– Cum însă numărul iubitorilor operei este mult mai mare decât al locurilor din sală, ce inițiativă îi vizează pe cei din afară? – Vom acorda o mare atenție tineretului muncitor și studios, din Capitală și din alte centre industriale și de învățământ, căruiia îi vom oferi, în cicluri concepute pe o perioadă mai lungă, având valențele deopotrivă instructive și educative, lucrări de seamă din creația națională, pagini fundamentale din repertoriul universal. La casele de cultură de masă, vom susține microstagiuni permanente.

I. BUTNARU

**Articol publicat în ”Informația Bucureștiului”,
26 septembrie 1984**